



## УВС АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний "Чандмань Увс" ХХК-ийн 2023 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын тайлан

**Аудитын код:** УВА-2024/17/НА-СТА-ОНА

Цахим хуудас: [www.audit.mn](http://www.audit.mn)

Улаангом хот

2024 он

Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газар,

Дарга, тэргүүлэх аудитор: М.Батсуурь

Утас: 70453317, Цахим хаяг: BatsuuriM@audit.gov.mn

Аудитын менежер: М.Бат-Амгалан

Утас: 70453799, Цахим хаяг: Bat-Amgalanm@audit.gov.mn

Аудитор: Б.Одгэрэл

Утас: 86032989, Цахим хаяг: Odgerelb@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.



**УВС АЙМАГ ДАХЬ  
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

213400, Увс аймаг, Улаангом сум,  
Ө.Бадрахын гудамж  
Утас: 70-45-33-17, Факс: (976)70-45-33-17,  
E-mail: uvs@audit.gov.mn

НИЙТИЙН АЖ АХУЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ  
“ЧАНДМАНЬ-УВС” ХХК-ийн ЗАХИРАЛ  
Б.ЦЭЦЭЭ ТАНАА

2024.03.15 № УВА-2024/17/НА-СТА-ОНА  
танай \_\_\_\_\_-ны № \_\_\_\_\_-т

**Өөрчлөлтгүй дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.8-д заасны дагуу Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний “Чандмань Увс” ХХК-ийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, орлогын дэлгэрэнгүй, өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгуудад аудит хийлээ.

Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний “Чандмань Увс” ХХК-ийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайланг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

**Дүгнэлтийн үндэслэл**

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

**Асуудлыг онцолсон хэсэг**

Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний “Чандмань Увс” ХХК нь “Нээлттэй Увс аймаг” хөтөлбөрийг сурталчлах, таниулах ажлыг зохион байгуулахад Увс аймгийн Засаг даргын тамгын газарт 3,000.0 мянган төгрөгийн хандив өгсөн зөрчил нь Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3 дахь заалтад “Санхүү, төсвийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх”, 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д “Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулна”, 25 дугаар зүйлийн 25.10 дахь хэсэгт “Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд хандив, тусламж өгөхийг хориглоно”, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2.6 дахь заалтад “Үндсэн чиг үүрэг, үйл ажиллагаатай холбоогүй хандив, тусламжийн шинжтэй зарлага, санхүүжилт гаргахгүй байх”, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсэгт “Аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын хөрөнгөөр хандив, тусламж, түүнтэй адилтгах аливаа хөтөлбөр, арга хэмжээ, нийгмийн шинжтэй үйл ажиллагаа болон төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэхийг хориглоно” гэсэн заалтуудтай нийцэхгүй, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

0200200839

## **Аудитын гол асуудал**

АДБОУС 2701.8-д тодорхойлсон тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад үлэмж нөлөө үзүүлэх ажил гүйлгээ байхгүй болно.

## **Бусад асуудлын хэсэг**

Тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад санхүүгийн тайлангийн тодруулга толилуулгад тусгаагүй, аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалтын улмаас аудитын хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй асуудал гараагүй болно.

## **Удирдлага болон Засаглах эрх бүхий этгээдийн санхүүгийн тайланд хүлээх үүрэг, хариуцлага**

Удирдлага нь санхүүгийн тайланг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

## **Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага**

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

  
М.БАТСУУРЬ

## 2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

### 2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

/төгрөгөөр/

Мөрийн дугаар	Балансын зүйл	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	<b>ХӨРӨНГӨ</b>		
1.1	<b>Эргэлтийн хөрөнгө</b>		
1.1.1	Мөнгө түүнтэй адилтгах хөрөнгө	156,328,775.60	113,676,322.59
1.1.2	Дансны авлага	61,739,981.54	44,999,733.21
1.1.3	Татвар, НДШ-ийн авлага	0.00	1,686,028.53
1.1.4	Бусад авлага	0.60	1.70
1.1.6	Бараа материал	205,136,290.55	197,880,517.52
1.1.7	Урьдчилж төлсөн зардал тооцоо	600,000.00	35,100,000.00
1.1.11	<b>Эргэлтийн хөрөнгийн дүн</b>	<b>423,805,048.29</b>	<b>393,342,603.55</b>
1.2	<b>Эргэлтийн бус хөрөнгө</b>		
1.2.1	Үндсэн хөрөнгө	7,082,347,411.23	6,728,780,780.88
1.2.2	Биет бус хөрөнгө	1,617,029,294.42	1,629,359,163.58
1.2.4	Урт хугацаат хөрөнгө оруулалт	200,000.00	200,000.00
1.2.10	<b>Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн</b>	<b>8,699,576,705.65</b>	<b>8,358,339,944.46</b>
1.3	<b>НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН</b>	<b>9,123,381,753.94</b>	<b>8,751,682,548.01</b>
2	<b>ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧ</b>		
2.1	<b>Өр төлбөр</b>		
2.1.1.1	Дансны өглөг	35,792,162.80	71,285,743.97
2.1.1.3	Татварын өр	16,541,635.08	98,604,062.52
2.1.1.6	Хүүгийн өглөг	429,818.07	0.20
2.1.1.8	Урьдчилж орсон орлого	258,062.18	0.00
2.1.1.13	<b>Богино хугацаат өр төлбөрийн дүн</b>	<b>53,021,678.13</b>	<b>169,889,806.69</b>
2.1.2.1	Урт хугацаат зээл	851,068,200.00	851,068,200.00
2.1.2.6	<b>Урт хугацаат өр төлбөрийн дүн</b>	<b>851,068,200.00</b>	<b>851,068,200.00</b>
2.2	<b>Өр төлбөрийн нийт дүн</b>	<b>904,089,878.13</b>	<b>1,020,958,006.69</b>
2.3.1	Төрийн өмч	7,413,082,057.58	7,450,598,823.58
2.3.6	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл	500,496,180.38	500,496,180.38
2.3.8	Эздийн өмчийн бусад хэсэг	1,619,316,571.41	1,619,316,571.41
2.3.9	Хуримтлагдсан ашиг	-1,313,602,933.56	-1,839,687,034.05
2.3.9.1	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	-526,084,100.49
2.3.9.2	Өмнөх үеийн ашиг	-1,313,602,933.56	-1,313,602,933.56
2.3.11	<b>Эздийн өмчийн дүн</b>	<b>8,219,291,875.81</b>	<b>7,730,724,541.32</b>
2.4	<b>ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧ</b>	<b>9,123,381,753.94</b>	<b>8,751,682,548.01</b>

### 2.2 Аудит хийсэн орлогын дэлгэрэнгүй тайлан

/Төгрөгөөр/

Мөрийн дугаар	Үзүүлэлт	Өмнөх оны дүн	Тайлант оны дүн
1	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	1,419,169,674.82	2,450,285,303.34
2	Борлуулалтын өртөг	1,334,817,788.15	2,630,456,937.62
3	<b>Нийт ашиг( алдагдал)</b>	<b>84,351,886.67</b>	<b>-180,171,634.28</b>
10	Ерөнхий ба удирдлагын зардал	230,698,317.85	280,100,505.07
12.1	Зардлын дүн	230,698,317.85	280,100,505.07

17	Бусад ашиг ( алдагдал)	-189,213,843.73	-65,811,961.14
17.1	Олз, гарзын дүн	-189,213,843.73	-65,811,961.14
18	<b>Татвар төлөхийн өмнөх ашиг( алдагдал)</b>	<b>-335,560,274.91</b>	<b>-526,084,100.49</b>
20	<b>Татварын дараах ашиг (алдагдал)</b>	<b>-335,560,274.91</b>	<b>-526,084,100.49</b>
22	<b>Тайлант үеийн цэвэр ашиг ( алдагдал)</b>	<b>-335,560,274.91</b>	<b>-526,084,100.49</b>

### 2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/Төгрөгөөр/

	Үзүүлэлт	Өмч	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл	Эздийн өмч	Хуримтлагдсан ашиг	Нийт дүн
1	2022 оны 01-р сарын 01-ээрх үлдэгдэл	7,033,224,513.58	500,496,180.38	1,619,316,571.00	-978,042,658.65	8,174,994,606.72
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлтийн нөлөө, алдааны залруулга	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3	Залруулсан үлдэгдэл	7,033,224,513.58	500,496,180.38	1,619,316,571.00	-978,042,658.65	8,174,994,606.72
4	Бусад дэлгэрэнгүй орлого	0.00	0.00		0.00	0.00
5	Өмчид гаргасан өөрчлөлт	379,857,544.00	0.00		0.00	379,857,544.00
6	Зарласан ногдол ашиг	0.00	0.00		0.00	0.00
7	Тайлант үеийн цэвэр ашиг ( алдагдал )	0.00	0.00		-335,560,274.91	-335,560,274.91
8	Дахин үнэлгээний нэмэгдлийн хэрэгжсэн дүн	0.00	0.00		0.00	0.00
9	2023 оны 01-р сарын 01-ээрх үлдэгдэл	7,413,082,057.58	500,496,180.38	1,619,316,571.00	-1,313,602,933.56	8,219,291,875.81
10	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлтийн нөлөө, алдааны залруулга	0.00	0.00		0.00	0.00
11	Залруулсан үлдэгдэл	7,413,082,057.58	500,496,180.38	1,619,316,571.00	-1,313,602,933.56	8,219,291,875.81
12	Бусад дэлгэрэнгүй орлого	0.00	0.00		0.00	0.00
13	Өмчид гаргасан өөрчлөлт	37,516,766.00	0.00		0.00	37,516,766.00
14	Зарласан ногдол ашиг	0.00	0.00		0.00	0.00
15	Тайлант үеийн цэвэр ашиг ( алдагдал )	0.00	0.00		-526,084,100.49	-526,084,100.49
16	Дахин үнэлгээний нэмэгдлийн хэрэгжсэн дүн	0.00	0.00		0.00	0.00
17	2023 оны 12-р сарын 31-ээрх үлдэгдэл	7,450,598,824.00	500,496,180.38	1,619,316,571.00	-1,839,687,034.05	7,730,724,541.32

## 2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/Төгрөгөөр/

Мөрийн дугаар	Үзүүлэлт	Өмнөх оны дүн	Тайлант оны дүн
1.1	<b>Мөнгөн орлогын дүн (+)</b>	<b>1,852,003,889.15</b>	<b>2,771,453,983.42</b>
1.1.1	Бараа борлуулсан, үйлчилгээ үзүүлсний орлого	1,665,131,418.15	2,755,944,783.42
1.1.3	Даатгалын нөхвөрөөс хүлээн авсан мөнгө	1,043,110.00	0.00
1.1.6	Бусад мөнгөн орлого	185,829,361.00	15,509,200.00
1.2	<b>Мөнгөн зарлагын дүн (-)</b>	<b>1,705,907,983.70</b>	<b>2,753,239,508.43</b>
1.2.1	Ажиллагсад төлсөн	600,180,376.06	747,316,502.00
1.2.2	Нийгмийн даатгалын байгууллагад төлсөн	173,804,008.48	226,951,539.00
1.2.3	Бараа материал худалдан авахад төлсөн	85,591,150.00	1,478,200.00
1.2.4	Ашиглалтын зардалд төлсөн	189,685,239.00	296,415,828.36
1.2.5	Түлш шатахуун, тээврийн хөлс, сэлбэг хэрэгсэлд төлсөн	229,483,064.80	1,208,138,954.00
1.2.6	Хүүгийн төлбөрт төлсөн	0.00	18,663,838.62
1.2.7	Татварын байгууллагад төлсөн	242,990,178.00	236,739,689.45
1.2.8	Даатгалын төлбөрт төлсөн	1,358,575.00	0.00
1.2.9	Бусад мөнгөн зарлага	182,815,392.36	17,534,957.00
1.3	<b>Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээний дүн</b>	<b>146,095,905.45</b>	<b>18,214,474.99</b>
2.2	<b>Мөнгөн зарлагын дүн (-)</b>	<b>78,952,035.84</b>	<b>60,866,928.00</b>
2.2.1	Үндсэн хөрөнгө олж эзэмшихэд төлсөн	78,952,035.84	60,866,928.00
2.3	<b>Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээний дүн</b>	<b>78,952,035.84</b>	<b>60,866,928.00</b>
3.1	<b>Мөнгөн орлогын дүн (+)</b>	<b>0.00</b>	<b>300,000,000.00</b>
3.1.1	Зээл, өрийн үнэт цаас гаргаснаас хүлээн авсан	0.00	300,000,000.00
3.2	<b>Мөнгөн зарлагын дүн (-)</b>	<b>94,500,000.00</b>	<b>300,000,000.00</b>
3.2.1	Зээл, өрийн үнэт цаасны төлбөрт төлсөн	94,500,000.00	300,000,000.00
3.3	<b>Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээний дүн</b>	<b>94,500,000.00</b>	<b>0.00</b>
4	<b>Бүх цэвэр мөнгөн гүйлгээ</b>	<b>27,356,130.39</b>	<b>42,652,453.01</b>
5	<b>Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл</b>	<b>183,684,905.99</b>	<b>156,328,775.60</b>
6	<b>Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл</b>	<b>156,328,775.60</b>	<b>113,676,322.59</b>

## 2.5 Аудит хийсэн эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, зорилтот түвшний гүйцэтгэл

/Төгрөгөөр/

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2022 оны гүйцэтгэл	2023 оны	
				төлөвлөгөө	гүйцэтгэл
	<b>I. НИЙТ ОРЛОГЫН ДҮН</b>	<b>мян.төг</b>	<b>1,419,169.6</b>	<b>2,202,421.3</b>	<b>2,450,285.4</b>
	<b>II. НИЙТ ЗАРЛАГЫН ДҮН</b>	<b>мян.төг</b>	<b>1,754,729.8</b>	<b>2,583,720.3</b>	<b>2,976,369.5</b>
1	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшуулал	мян.төг	674,803.6	875,172.8	890,320.7
2	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	мян.төг	92,454.2	118,148.4	120,378.4
3	Цахилгаан эрчим хүч	мян.төг	79,742.4	83,051.3	118,646.9
4	Дулаан	мян.төг	0.0	25,005.6	6,730.6
5	Хөдөлмөр хамгаалал	мян.төг	18,168.4	56,445.2	37,095.2

6	Сэлбэг хэрэгсэл	мян.төг	12,308.7	39,611.9	62,527.2
7	Түлш нүүрс	мян.төг	13,449.9	21,600.0	14,504.8
8	Материал түүхий эд	мян.төг	100,688.6	525,855.7	444,991.9
9	Томилолтын зардал	мян.төг	7,584.7	28,000.0	3,782.0
10	Тээврийн хэрэгслийн татвар, агаарын бохирдлын татвар, оношилгоо	мян.төг	645.8	915.3	1,071.1
11	Газрын татвар	мян.төг	19,074.6	19,185.0	13,629.7
12	Холбоо, бичиг хэрэг, хэвлэл захиалга	мян.төг	9,325.0	10,636.4	10,582.1
13	Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийн зардал	мян.төг	399,941.1	433,417.0	446,754.7
14	Үл хөдлөх хөрөнгийн татвар	мян.төг	10,521.1	10,800.0	9044.6
15	Ус бохирдуулсны татвар	мян.төг	0.0	200.0	0.0
16	Хөрөнгө, тээврийн хэрэгсэл, жолоочийн хариуцлагын даатгал	мян.төг	2,835.4	3,300.0	5,660.2
17	Бууны татвар	мян.төг	109.8	60.0	60.0
18	Бензин шатахуун	мян.төг	41,400.9	44,454.2	46,496.8
19	Ажлын хөлс, тээврийн хөлс, үйлчилгээний хөлс	мян.төг	34,326.8	63,651.3	36,004.7
20	Ус шинжилгээний зардал	мян.төг	692.0	1,350.0	1,033.4
21	Зар сурталчилгааны зардал	мян.төг	4,950.0	5,000.0	4,350.0
22	Сургалтын зардал	мян.төг	1,050.0	5,030.0	1,250.0
23	ТУЗ-ийн зардал	мян.төг	14,490.5	17,936.1	21,949.2
24	Аудитын хөлс	мян.төг	4,400.0	4,400.0	4,400.0
25	Ариутгал халдваргүйжүүлэлт	мян.төг	20.0	200.0	120.0
26	Зохицуулах үйлчил.хөлс	мян.төг	6,085.1	7,000.0	5,348.3
27	Гишүүн байгууллагын татвар	мян.төг	1,500.0	1,700.0	2,120.0
28	Шагнал урамшуулал	мян.төг	8,139.6	6,500.0	8,799.3
29	Буцалтгүй тусламж, дэмжлэг	мян.төг	6,140.0	6,500.0	2,150.0
30	Түлш нүүрсний хөнгөлөлт	мян.төг	12,850.0	13,750.0	12,450.0
31	Баяр ёслол, аялал зугаалга	мян.төг	11,123.5	9,800.0	5,573.4
32	Хүүхдийн бэлэг	мян.төг	0.0	3,540.0	3,743.3
33	Өндөр настанд хүндэтгэл үзүүлэх зардал	мян.төг	9,461.8	7,000.0	10,268.0
34	Тэтгэвэрт гарахад нэг удаагийн тэтгэмж	мян.төг	10,037.2	8,400.0	7,057.6
35	Шүүхийн шийдвэрээр	мян.төг	0.0	24,000.0	8,000.0
36	Зөвлөгөөн	мян.төг	500.0	0.0	0.0
37	Бусад зардал /хандив, тусламж/	мян.төг	2,520.0	3,000.0	3,000.0
38	Цэвэрлэх байгууламжийн шав тавихад	мян.төг	1,996.5	0.0	0.0
39	Интернэт утас холбоо	мян.төг	1,062.1	0.0	0.0
40	Хоол	мян.төг	4,409.5	0.0	1,041.6
41	Хогны зардал	мян.төг	950.3	0.0	0.0
42	Баруун бүсийн НААҮ-ний ажилчдын ажил мэргэжлийн уулзалт	мян.төг	8,127.6	6,000.0	5000.0
43	Замын засвар	мян.төг	126,843.1	0.0	16,799.5
44	Бусад зардал /тендер/	мян.төг	0.0	93,104.0	6,850.9
	<b>Нийт ашиг/алдагдал</b>	<b>мян.төг</b>	<b>-335,560.2</b>	<b>-381,298.9</b>	<b>-576,783.5</b>

